

05.06.2019

Круглий стіл «Пам'ятки Криму – сучасний стан культурної спадщини України»

29 травня 2019 р. у Києві відбувся захід, присвячений стану культурної спадщини України в окупованому Криму. Під час роботи круглого столу представники влади і експерти обговорили гострі проблеми захисту культурної спадщини окупованого півдня країни та пошуків механізмів її захисту, зокрема необхідність ратифікації другого протоколу Гаазької конвенції про захист культурних цінностей під час збройного конфлікту, конвенції UNIDRUA про незаконне переміщення культурних цінностей і Нікосійської конвенції, що переводить склад злочину і відповідальність у сферу кримінального законодавства ([Національна академія наук України](#)).

Захід організовано громадською організацією «Кримський центр ділового і культурного співробітництва «Український дім» за підтримки Українського культурного фонду.

У роботі круглого столу взяли участь представники органів влади, правоохоронних структур, експертного середовища і громадських організацій, зокрема, – виконувач обов'язків міністра культури України (1994-1995 рр.), почесний президент Українського національного комітету ІКОМОС Микола Яковина, перший заступник міністра з питань тимчасово окупованої території України Юсуф Куркчі, редактор журналу «Пам'ятки України: національна спадщина», народний депутат України І-ІІІ скликань Дмитро Чобіт, директор Національного музею мистецтв Богдана та Варвари Ханенків Катерина Чуєва, головний редактор газети «Кримська світлиця» Андрій Щекун, член правління Національної спілки краєзнавців України, головний редактор газети «Культура і життя» Євген Букет, координатор проектів Кримського інституту стратегічних досліджень Ельміра Аблялімова, член правління Спілки археологів України кандидат юридичних наук Олександр Малишев, керівник Інкерманської експедиції Інституту археології НАН України Евеліна Кравченко.

Модерував захід – координатор Таврійської гуманітарної платформи кандидат історичних наук Андрій Іванець.

Відкриваючи круглий стіл, Андрій Іванець заявив: «Проблемою сьогодні є політика країни-окупанта щодо матеріальної культурної спадщини Криму. За ці п'ять років ми бачимо масові приклади переміщення культурних цінностей з Криму в Росію. Ми бачимо безпрецедентний бум незаконних археологічних розкопок і десятки тисяч артефактів, знайдених в Криму російськими та іншими археологами. Ми бачимо руйнування надзвичайно цінних музейних об'єктів, наприклад Хан Сарая (ханського палацу в Бахчисараї) і багато інших прикладів варварського ставлення до культурної спадщини Криму». За його словами, об'єкти культурної спадщини в окупованому Криму становлять майже десяту частину об'єктів культурної спадщини України та те, як до них ставиться країна-агресор, є яскравим проявом порушення українського національного законодавства та міжнародного права. Однак і Україна, і міжнародне співтовариство, заявив історик, недостатньо приділяють увагу механізмам захисту культурних прав громадян України та культурної спадщини на території Криму. Координатор Таврійської гуманітарної платформи висловив

побажання, щоб представники державної влади, правоохоронці та експерти виробили спільні дії щодо захисту культурної спадщини Криму.

За словами першого заступника міністра з питань тимчасово окупованих територій України Юсуфа Куркчі, у березні цього року указом Президента України було запроваджено персональні санкції проти причетних до незаконних археологічних розкопок у Криму. Утім, учасники обговорення слушно зауважили, що покаравши пересічних кримчан і росіян, поза увагою залишилися справжні винуватці злочину. Керівник Інкерманської експедиції Інституту археології НАН України Евеліна Кравченко нагадала, що, зокрема, російський Ермітаж є членом Європейської асоціації археологів. На офіційній сторінці цієї організації він виставляє звіти про свою діяльність, зокрема й про розкопки у Криму. З такими проявами, на думку Евеліни Кравченко, можна й необхідно боротися.

А ось про те, з чим Україна справді бореться, нагадав посол з особливих доручень МЗС, заступник голови Національної комісії України у справах ЮНЕСКО Сергій Рева. За його словами, з 2014 р. виконавча рада ЮНЕСКО ухвалила вже 10 рішень стосовно культурної спадщини окупованого півострова. В тому числі й про необхідність прямого моніторингу ситуації з Ханським палацом у Бахчисараї. Наукова спільнота вже кілька років б'є на сполох через те, що палац не реставрують, а ремонтують, до того ж неякісно, знищуючи автентичний вигляд палацу кримських ханів.

Представник прокуратури АРК, що нині вимушена діяти у Києві, Андрій Гонтар визнав, що в умовах окупації у них фактично зв'язані руки – прокурори можуть лише фіксувати злочини. Але про певні можливості хоч якось посилити захист пам'яток Криму учасники конференції згадали. Зокрема, вони закликають органи влади України приєднатися до Другого протоколу (1999 р.) до Гаазької конвенції 1954 р. про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту, Конвенції УНІДРУА 1998 р. про викрадені або незаконно вивезені культурні цінності та Конвенції Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями (Нікосія, 2017 р.). Також учасники круглого столу вимагають посилити санкційний тиск на безпосередніх винуватців злочинів, пов'язаних з культурним спадком Криму.

Докладніша інформація – за посиланнями: <https://bit.ly/2Wiec8F>; <https://bit.ly/2QSJZMk>; <https://bit.ly/31pAJnY>; <https://bit.ly/2KzSjiU>; <https://bit.ly/2XAgC40>; <https://cutt.ly/nijzrR>.